کتابیاتِ سفرنامہ

ا۔ بیرونِ ملک سفرنامے

آزاد۔ محمد حسین (مولانا)

انیسویں صدی میں وسط ایشیاء کی سیاحت (مرتبہ آغا محمد اشرف) ہمدرد اکادمی کراچی ۱۹۶۰ء

سیر ایران	آزاد بک ڈپو لاہور	س۔ن

آغا محمد اشرف

دیس سے باہر	کتاب منزل لاہور	۱۹۴۶ء
لندن سے آداب عرض	کتاب منزل لاہور	۱۹۴۶ء

ابن انشاء

	آوارہ گرد کی ڈائری	مکتبہ دانیال کراچی	۱۹۷۴ء
	چلتے ہو تو چین کو چلیے	مکتبہ دانیال کراچی	۱۹۶۷ء
	دنیا گول ہے	لاہور اکادمی لاہور	۱۹۷۲ء
	ابن بطوطہ کے تعاقب میں	لاہور اکادمی لاہور	۱۹۷۴ء
ابراہیم جلیس	نئی دیوار چین	اردو منزل کراچی	۱۹۵۸ء
	بنگال میں اجنبی	لارک پبلشر کراچی	۱۹۶۱ء
ابوالحسن علی ندوی (سید)	ترکی میں دو ہفتے	مکتبہ اسلام لکھنؤ	۱۹۵۶ء
	دریائے کابل سے دریائے یرموک تک	کراچی	۱۹۷۶ء
	شرق اوسط میں کیا دیکھا	مکتبہ تعلیمات لکھنؤ	۱۹۵۴ء

ابوظفر ندوی	سفر برہما	محبوب المطابع دہلی	۱۹۲۱ء
ابوسعید قریشی	کینگرو کے دیس میں	سہ ماہی رسالہ سیپ۔ شمارہ ۵۰، کراچی	۱۹۸۷ء
احتشام حسین (سید)	ساحل اور سمندر	قومی پریس لکھنؤ	۱۹۵۴ء
احمد شہید بریلوی (سید)	سوانح احمد (مؤلفہ جعفری تھانیسری)	رفاہ عام پریس آگرہ	۱۹۰۲ء
احسان۔ بی اے	روس میں آٹھ دن	لاہور	۱۹۶۵ء
اختر امان	جزیرہ	نوائے وقت راولپنڈی	۱۹۸۰ء
اجمل (محمد ڈاکٹر)	فرانس میں چند روز		
بہترین سفرنامے	مرتبہ ذوالفقار۔ احمد تابش	لاہور	۱۹۷۶ء
احمد عباس (خواجہ)	مسافر کی ڈائری	حالی پبلشنگ ہاؤس دہلی	۱۹۴۰ء
اختر ریاض الدین	دھنک پر قدم	فروغ ادب لاہور	۱۹۶۹ء
	سات سمندر پار	حمایت اسلام پریس لاہور	۱۹۶۳ء
اختر ممونکا	پیرس ۲۰۵ کلومیٹر	سنگ میل پبلیکیشنز لاہور	۱۹۸۳ء
اسعد گیلانی (سید)	سفرنامہ ایران	مکتبہ اردو ڈائجسٹ لاہور	ر ۱۹۸۳ء
اسلم کمال	سوکروڑ	نقوش مصری ادب نمبر لاہور	ستمبر ۱۹۸۲ء
اشفاق احمد	سفر مینا	سنگ میل پبلی کیشنز لاہور	۱۹۸۳ء
	سفر در سفر	غالب پبلشرز لاہور	۱۹۸۱ء
اشفاق نقوی	الریاض کی سیر	سیارہ ڈائجسٹ لاہور	۱۹۷۸ء
اعجاز راہی (ڈاکٹر)	راستے میں شام	فنون (مرتبہ احمد ندیم قاسمی) لاہور	مئی جون ۱۹۸۵ء
افضل علوی	دیکھ لیا ایران	الحروف لاہور	۱۹۸۲ء

ا شنکر (بابو)	آئینہ سکندری	مطبع محب ہند دہلی	۱۸۸۷ء
امجد اسلام امجد	شہر در شہر	امروز (ادبی ایڈیشن) لاہور	۱۹۸۵ء
ات القدیر	کراچی سے چاٹگام تک (بحری سفر)	آفتاب اکادمی کراچی	س۔ن
امیر خانم	میرا سفر	اشرف پریس لاہور	۱۹۵۵ء
ایس ابن علی	روزنامچہ مقدس	مطبع مسلم یونیورسٹی علی گڑھ	۱۹۳۰ء
اے حمید	امریکانو (امریکہ میں پانچ سال)	نوائے وقت (جمعہ ایڈیشن) لاہور	۱۹۸۷ء
باقر (ڈاکٹر محمد)	لاہور سے لندن تک	سہ ماہی صحیفہ (شمارہ ۱۱ تا ۱۳) لاہور	۵۷۔ ۱۹۶۰ء
	چھ مہینے ایران میں	سہ ماہی صحیفہ (جولائی ۱۹۶۱ء) لاہور	۶۱۔۱۹۶۰ء
بدرالاسلام فضلی (محمد)	حقیقت جاپان	انجمن ترقی اردو ہند دہلی	۱۹۳۰ء
بشریٰ رحمن	براہِ راست	ادارہ وطن دوست لاہور	۱۹۸۳ء
بلدیو مرزا	ستروگا	ماہنامہ ''اوراق'' مرتبہ وزیر آغا لاہور (مارچ اپریل)	۱۹۸۳ء
جمیس ظفر	مسافتیں کیسی؟	جنگ پبلی کیشنز لاہور	۱۹۸۷ء
ج ناتھ لالہ	انگلینڈ اینڈ انڈیا	ودیا درپن لکھنؤ	۱۸۹۷ء
بیگم تاج یسین علی	آسٹریلیا کی جھلک	الہدیٰ بک ایجنسی حیدر آباد دکن	۱۹۵۵ء

بیگم حسرت موہانی — سفرنامہ عراق — ۱۹۳۷ء

بیگم ہمایوں مرزا — سفرنامہ عراق — مطبع نظامِ دکن حیدرآباد — ۱۹۱۵ء

پرتو روہیلہ — گردِ کارواں — امروز لاہور۔ جمعہ ایڈیشن لاہور — ۱۹۷۷ء

فیروز ظفر — نوائے وقت — جمعہ ایڈیشن راولپنڈی — ۱۹۸۷ء

پرویز پروازی (ڈاکٹر) — سورج کے ساتھ ساتھ — احمد اکادمی لاہور — ۱۹۸۰ء

پطرس بخاری (احمد شاہ) — سفرِ لندن — نقوش (پطرس ۱۹۸۰ء نمبر لاہور)

پروین عاطف — کرن تتلی بگولے — جنگ پبلی کیشنز لاہور — ۱۹۸۷ء

تاج محمد لنگاہ — چین ہے تو چمن ہے — ارتقا پبلی کیشنز لاہور — ۱۹۷۶ء

ٹھاکر دت شرما (پنڈت) — سیرِ یورپ — امرت دھارا۔ لاہور — ۱۹۳۶ء

ثریا حسین (ڈاکٹر) — پیرس و پارس — مکتبہ جامعہ علی گڑھ — ۱۹۸۳ء

جاوید دانش — آوارگی — حسن ٹرسٹ کلکتہ — ۱۹۸۷ء

جعفر تھانیسری — کالا پانی — صوفی پبلشنگ ہاؤس منڈی بہاؤالدین — ۱۹۳۳ء

جلال الدین احمد — زیتون کے سائے میں — کاروانِ ادب ملتان — ۱۹۸۳ء

جوہر کرنالی — سفر بے شرط — نوائے وقت۔ راولپنڈی ادبی ایڈیشن — ۱۹۸۷ء

جمیل الزماں — چیستان چین — نیشنل بک فاؤنڈیشن اسلام آباد — ۱۹۷۷ء

جمیل الدین عالی — تماشا مرے آگے — غلام علی اینڈ سنز لاہور — ۱۹۷۵ء

	دنیا مرے آگے	غلام علی اینڈ سنز لاہور	۱۹۷۵ء
جمیل زبیری	دھوپ کنارا	ویلا پبلی کیشنز کراچی	۱۹۸۱ء
جمیل صبا	سفر بے شرط	الحمرا اکادمی لاہور	۱۹۷۰ء
جی الانا	دیس بدیس	حامد محمود اینڈ سنز لاہور	۱۹۷۵ء
حامد علی خان	سیر حامدی	مفید عام پریس آگرہ	۱۸۹۶ء
حسن نظامی (خواجہ)	سفرنامہ مصر، فلسطین، شام	دہلی	۱۹۱۱ء
حسین شاہد	لندن کہ ایک شہر تھا	شمس الاسلام پریس دکن۔ دکن	۱۹۳۱ء
حسین احمد بیگ (مرزا)	پردیسی کی باتیں	مکتبہ اسلوب کراچی	۱۹۸۳ء
حمزہ فاروقی (محمد)	آج بھی اس دیس میں	مکتبہ اسلوب کراچی	۱۹۸۳ء
	زمان و مکاں اور بھی ہیں	مکتبہ اسلوب کراچی	۱۹۸۳ء
	سفر آشوب	مکتبہ اسلوب کراچی	۱۹۸۷ء
	سفرنامۂ اقبال (مرتبہ)	مکتبہ معیار کراچی	۱۹۷۳ء
حق نواز	سیاحت اقبال (مرتبہ)	لائل پور	۱۹۷۶ء
حمیدہ جبین	جلاوطن	تخلیق (مرتبہ اظہر جاوید) لاہور	۹۸۰_۸۲ء
حمیداللہ خان	سیر قسطنطنیہ	قاسم پریس کراچی	۱۹۱۰ء
حیدر علی خان	سفر قسطنطنیہ	سرفراز قومی پریس لکھنؤ	۱۹۲۳ء
حیدر علی (حاجی)	دنیا کی سیر	سرفراز قومی پریس کراچی	۱۹۲۳ء
خلیل احمد حامدی (مولانا)	ترکی قدیم و جدید	اسلامک پبلی کیشنز لاہور	۱۹۷۲ء

خواجہ غلام الثقلین	روزنامچہ سیاحت	تجارتی پریس میرٹھ	۱۹۱۲ء
ذوالفقار احمد تابش	رجواڑ بھاتا	مقبول اکادمی لاہور	۱۹۸۲ء
ذوالفقار علی سید	یادیار مہربان	سیارہ ڈائجسٹ لاہور	۱۹۷۸ء
رازق الخیری (مولانا)	سفرنامہ شرق وسطی	راشد الخیری اکادمی کراچی	۱۹۶۹ء
رام لعل	خواب خواب سفر	شانتی نکیتن پرکاش لکھنؤ	۱۹۸۳ء
رضا علی (سر)	اعمال نامہ	لکھنؤ	۱۹۳۴ء
ریاض احمد (ڈاکٹر)	برسبیل سفر	لاہور اکیڈمی، لاہور	۱۹۸۳ء
ریحانہ سلیم	سفرنامہ جرمنی (بھاوج کا خط نند کے نام)	سہ ماہی صحیفہ لاہور	جون ۱۹۵۸ء
زاہد القادری	سفرنامہ شاہ افغانستان (مرتبہ)	قریشی بک ڈپو دہلی	۱۹۲۸ء
سرسید احمد خان	مسافران لندن	مجلس ترقی ادب، لاہور	۱۹۶۱ء
	سفرنامہ پنجاب	مجلس ترقی ادب، لاہور	۱۹۷۳ء
سرور گیلانی سید	یادوں کے نقوش	مکتبہ میری لائبریری، لاہور	۱۹۸۶ء
سعید اختر درانی	چند روز آغوشِ فطرت میں	ماہنامہ الحمراء ستمبر تا دسمبر لاہور	۱۹۵۴ء
	شیکسپیئر کے آستانے پر	ماہنامہ الحمراء لاہور جنوری۔فروری	۱۹۵۶ء
سلطانہ آصف فاضی	عروسِ نیل	مکتبہ جامعہ، دہلی	۱۹۵۳ء

سلیمان ندوی (سید)	سیر افغانستان	نفیس اکادمی حیدر آباد	۱۹۴۷ء
شاہ بانو	سیاحت سلطانی	مفید عام پریس، آگرہ	۱۹۱۵ء
شاہ محمد عزیز	لائل پور سے ماسکو تک	ڈیلی بزنس، لائل پور	۱۹۶۴ء
شاہ علی سبزواری	خوفناک دنیا		۱۸۹۹ء
شاہ محمود خان انجینئر	میں نے روس میں کیا دیکھا	معارف اسلامی لاہور	۱۹۸۶ء
شبلی نعمانی (علامہ)	سفرنامہ مصر و روم و شام	قومی پریس دہلی	۱۸۸۱ء
شجاع منعمی (ایف ایم)	سفرنامہ ایران	اتحاد پریس لاہور	۱۹۳۷ء
شریف فاروق	اتاترک کے وطن میں	لاہور	۱۹۶۱ء
	لنکن کے وطن میں	لاہور	۱۹۶۰
	دیار دوست کی طرف	ادارہ ادبیات لاہور	۱۹۸۷ء
ش۔ فرخ	نئی دنیا، پرانی دنیا	کراچی	۱۹۷۶ء
شفیق الرحمن	دجلہ	غالب پبلشرز لاہور	۱۹۸۰ء
شفیع عقیل	سیر و سفر	تھری آرٹس اکیڈمی کراچی	۱۹۸۰ء
شکیل الرحمن (ڈاکٹر)	قصہ میرے سفر کا	عصمت پبلی کیشنز سری نگر	۱۹۷۶ء
شوکت عثمانی	میری روس یاترا	لاہور ت۔ن	
شیرزائن شمیم	سفرنامہ شمیم	گیلانی پریس لاہور	۱۹۵۳ء
صغریٰ بیگم حیا	سفرنامہ یورپ	دکن	۱۹۲۶ء
طفیل احمد جمالی	سفر ماسکو	کراچی	۱۹۶۴ء

ظہیر الدین نواب	سیاحت نامہ	دارالطبع سرکار عالی حیدرآباد	۱۹۵۳ء
عابد حسین (ڈاکٹر سید)	راہ نورد شوق	مکتبہ جامعہ دہلی	۱۹۷۹ء
عبادت بریلوی (ڈاکٹر)	ارض پاک سے دیار فرنگ تک	گلوب پبلشرز لاہور	۱۹۶۷ء
	ترکی میں دو سال	ادارہ ادب و تنقید، لاہور	۱۹۸۶ء
عباس رضا مشہدی	معین الزائرین	لکھنؤ قومی پریس	۱۹۳۱ء
عبدالحمید خان	نظرے خوش گزرے	فیروز سنز لاہور	۱۹۵۸ء
	سفرنامہ مقامات مقدسہ و یورپ	فیروز سنز لاہور	۱۹۶۹ء
عبدالخالق موحد	سیر برہما	نامی پریس لکھنؤ	۱۸۹۳ء
عبدالرشید (خواجہ)	سیر فرنگ	شان اسلام لاہور	۱۹۸۳ء
عبدالسلام خورشید (ڈاکٹر)	رو میں ہے رخش عمر	آتش فشاں پبلشرز، لاہور	۱۹۸۶ء
عبدالصمد صارم (مولانا)	سفرنامہ صارم	ادارہ علمیہ کراچی	۱۹۵۵ء
عبدالحامد بدایونی (مولانا)	تاثرات چین	جمعیت العلمائے پاکستان کراچی	۱۹۵۶ء
	تاثرات روس	ایضاً کراچی	ت۔ن
عبداللہ ملک	کیوبا سے چند خطوط	لاہور	
	پولینڈ ایک سفر ایک جائزہ	لاہور	
	ارض جنت سوویت یونین	لاہور	
	قونیہ سے چند خطوط	لاہور	

عبدالغفار	ایک نادر سفرنامہ (مرتبہ معین الدین عقیل)	مکتبہ اسلوب کراچی	۱۹۸۴ء
عبدالغفار (قاضی)	نقشِ فرنگ	دارالاشاعت پنجاب (مرکنٹائل پریس) لاہور	۱۹۲۳ء
عبیداللہ سندھی (مولانا)	کابل میں سات سال (مرتبہ محمد سرور)	سندھ ساگر اکادمی لاہور	۱۹۵۵ء
عبدالقادر (شیخ)	مقاماتِ خلافت	لاہور	ت۔ن
	سفرنامہ یورپ	لاہور	ت۔ن
عبدالرحمن امرتسری	سفرنامہ بلادِ اسلامیہ	مفید عام پریس لاہور	۱۹۰۵ء
عمر خان (نواب محمد)	نیرنگِ چمن	مطبع نظامی کان پور	۱۸۹۳ء
	زادِ سفر	گلزارِ محمدی، کانپور	۱۸۹۱ء
	زادِ غریب	کشورِ ہند، میرٹھ	۱۸۸۰ء
	سفرنامہ رئیس	مطبع نظامی کان پور	۱۸۹۷ء
	آئینۂ فرنگ	مطبع نظامی کان پور	۱۸۹۵ء
عزیز بیگ	یہ امریکہ ہے	الائیڈ بزنس پریس لاہور	۱۹۵۸ء
عشرت علی صدیقی	لینن گراڈ تا سمرقند	عبدالحق اکادمی حیدرآباد	۱۹۳۳ء
عطاء الحق قاسمی	شوق آوارگی	فنون۔ لاہور	۱۹۷۳ء
			طبع ۱۹۷۷ء
	مسافتیں	اردو ڈائجسٹ لاہور	
عطیہ فیضی رحیمن	زمانۂ تحصیل	مفید عام پریس آگرہ	۱۹۲۲ء
غلام رسول مہر	سفرنامہ حجاز	مکتبہ اسلوب کراچی	۱۹۸۳ء
غلام الثقلین (خواجہ)	روزنامچہ سیاحت	تجارتی پریس۔ میرٹھ	۱۹۱۲ء

عبدالغفار	ایک نادر سفرنامہ (مرتبہ معین الدین عقیل)	مکتبہ اسلوب کراچی	۱۹۸۲ء
عبدالغفار (قاضی)	نقش فرنگ	دارالاشاعت پنجاب (مرکنٹائل پریس) لاہور	۱۹۲۳ء
عبیداللہ سندھی (مولانا)	کابل میں سات سال (مرتبہ محمد سرور)	سندھ ساگر اکادمی لاہور	۱۹۵۵ء
عبدالقادر (شیخ)	مقامات خلافت	لاہور	ت۔ن
	سفرنامہ یورپ	لاہور	ت۔ن
عبدالرحمن امرتسری	سفرنامہ بلاد اسلامیہ	مفید عام پریس لاہور	۱۹۰۵ء
عمر خان (نواب محمد)	نیرنگ چین	مطبع نظامی کان پور	۱۸۹۳ء
	زاد سفر	گلزار محمدی، کانپور	۱۸۹۱ء
	زاد غریب	کشور ہند، میرٹھ	۱۸۸۰ء
	سفرنامہ رئیس	مطبع نظامی کان پور	۱۸۹۷ء
	آئینہ فرنگ	مطبع نظامی کان پور	۱۸۹۵ء
عزیز بیگ	یہ امریکہ ہے	الائیڈ بزنس پریس لاہور	۱۹۵۸ء
عشرت علی صدیقی	لینن گراڈ تا سمرقند	عبدالحق اکادمی حیدرآباد	۱۹۳۳ء
عطاء الحق قاسمی	شوق آوارگی	فنون۔ لاہور	۱۹۷۳ء ط۵ ۱۹۷۷ء
	مسافتیں	اردو ڈائجسٹ لاہور	
عطیہ فیضی رحیمن	زمانہ تحصیل	مفید عام پریس آگرہ	۱۹۲۲ء
غلام رسول مہر	سفرنامہ حجاز	مکتبہ اسلوب کراچی	۱۹۸۳ء
غلام الثقلین (خواجہ)	روزنامچہ سیاحت	تجارتی پریس۔ میرٹھ	۱۹۱۲ء

غلام السیدین (خواجہ)	دنیا میرا گاؤں	سیدین ٹرسٹ دلی	۱۹۸۵ء
غلام قادر	سفرنامہ یورپ	سیارہ ڈائجسٹ لاہور	۱۹۷۸ء
فتح علی خان قزلباش	سیاحت فتح خوانی	مطبع مفید عام، آگرہ	۱۹۰۳ء
فخر زمان	گردش میں پاؤں	پیپلز پبلی کیشنز لاہور	۱۹۷۲ء
فدا حسین	تاریخ افغانستان	(مخطوط)	۱۸۵۲ء
فضل حق شیدا	نیا چین	یونیورسٹی بک ایجنسی پشاور	۱۹۶۵ء
قدرت اللہ شہاب	اے بنی اسرائیل	نقوش لاہور	نومبر ۱۹۶۰ء
	تو ابھی راہ گزر میں ہے بہترین سفرنامے	انتخاب پبلی کیشنز لاہور	۱۹۷۶ء
قراۃ العین حیدر	جہانِ دیگر ت۔ن	مکتبہ داستان، لاہور	
دکھلائیے لے جا کے اسے	بہترین سفرنامے۔	انتخاب پبلی کیشنز لاہور	۱۹۷۴ء
قمر عباس زیدی	پانچ ہفتے خمینی کے دیس میں	مکتبہ معراج ادب کراچی	۱۹۷۹ء
قمر علی عباسی	لندن لندن	سنگ میل لاہور	۱۹۸۷ء
قیوم نظر	پیرس سے روم تک	صحیفہ۔ لاہور شمارہ ۴۰	۱۹۵۸ء
کریم خان (نواب)	سیاحت نامہ	ادارہ تنقید وادب لاہور	۱۹۸۰ء
کوثر نیازی (مولانا)	ایک ہفتہ چین میں	غلام علی اینڈ سنز لاہور	۱۹۷۵ء
گلزار احمد (بریگیڈیر)	تذکرہ چین	ہجر پبلشرز لاہور	۱۹۸۳ء
	تذکرہ انگلستان	خیابان ادب راولپنڈی	۱۹۵۳ء

مصنف	کتاب	ناشر	سال
گوپی چند نارنگ (ڈاکٹر)	سفر آشنا	ایجوکیشنل پبلشنگ ہاؤس ۱۹۸۲ء، دہلی	
یاث جنگ (نواب)	سفرنامہ امریکہ و یورپ	مطبع حیدرآباد	۱۹۳۷ء
محمد اقبال انصاری	نیل سے فرات تک	مکتبہ برہان دہلی	۱۹۶۲ء
	سیاحت اقبال (مرتبہ حق نواز)	لائل پور	۱۹۷۶ء
محمد اقبال (علامہ۔ڈاکٹر)	سفرنامہ اقبال (مرتبہ حمزہ فاروقی)	مکتبہ معیار کراچی	۱۹۷۳ء
محمد حسین (ڈاکٹر)	سفرنامہ جاپان	ادبی دنیا۔لاہور	فروری ۱۹۳۷ء
محمد خان (کرنل)	بسلامت روی	مکتبہ جمال راولپنڈی	۱۹۷۵ء
	بجنگ آمد	مکتبہ جاوید لاہور	۱۹۶۵ء
محمد خالد اختر	دو سفر		
محمد سعید حکیم	یورپ نامہ	ہمدرد اکادمی کراچی	۱۹۶۵ء
	جرمنی نامہ	ہمدرد فاؤنڈیشن کراچی	۱۹۹۶ء
	ماہ و روز	ہمدرد کراچی	۱۹۸۱ء
	کوریا کہانی	ہمدرد فاؤنڈیشن کراچی	۱۹۸۳ء
	شب و روز	ہمدرد فاؤنڈیشن کراچی	۱۹۷۹ء
محمد طفیل	مسافرانہ	نقوش۔محمد طفیل نمبر	۱۹۸۷ء
محمد طفیل	سفرنامہ	ایضاً	
محمد ظہیر الدین نواب	سیاحت نامہ	مطبع سرکار عالی حیدرآباد	۱۹۳۵ء
محمد کاظم	مغربی جرمنی میں ایک سال	فنون لاہور	۱۹۸۰۔۸۵ء
محمد وارث علی وارث	جدید سفرنامہ شام و مصر	لاہور	۱۹۲۳ء

محمد زکریا (مولانا)	سفرنامہ افریقہ و انگلینڈ	المکتبہ اسلامیہ کراچی	۱۹۸۳ء
محمد مظہر الدین صدیقی	امریکہ کے تاثرات	لاہور	۱۹۵۳ء
محمد علی جوہر (مولانا)	محمد علی کے سفر یورپ (مرتبہ محمد سرور)	کتاب خانہ پنجاب لاہور	۱۹۳۱ء
محمد علی قصوری	مشاہدات کابل و یاغستان	انجمن ترقی اردو کراچی	۱۹۵۵ء
محبوب عالم (مولوی)	سفرنامۂ بلاد یورپ، روم، مصر و شام	پیسہ اخبار لاہور	۱۹۰۸ء
	سفرنامہ بغداد	پیسہ اخبار لاہور	۱۹۳۱ء
محمود شام	کتنا دور کتنا قریب	کراچی	۱۹۷۷ء
	لاڑکانہ سے پیکنگ تک	کراچی	۱۹۷۳ء
محمود نظامی	نظر نامہ	گوشۂ ادب لاہور	۱۹۵۸ء
مجاہد بریلوی	طورخم کے اس پار	قومی ادب کراچی	۱۹۷۹ء
مختار الدین احمد (ڈاکٹر)	زہے روانی عمرے	قومی ادب کراچی	۱۹۷۹ء
مرزا ریاض	مسافر نواز بہتیرے	مکتبہ انجم لاہور	۱۹۸۵ء
مستنصر حسین تارڑ	نکلے تیری تلاش میں	سیارہ ڈائجسٹ لاہور	۱۹۷۳ء
	اندلس میں اجنبی	التحریر لاہور	۱۹۸۶ء
	خانہ بدوش	سنگ میل پبلی کیشنز لاہور	۱۹۸۵ء
	ہنزہ داستان	سنگ میل پبلی کیشنز لاہور	۱۹۸۷ء
	جپسی	لاہور	۱۹۸۷ء
مقبول بیگ بدخشانی (مرزا)	سرزمین حافظ و خیام	غالب پبلشرز لاہور	۱۹۷۹ء
مسعود احمد برکاتی	دو مسافر	ہمدرد نونہال پبلشرز کراچی	۷۳۔۱۹۸۲ء
سیح الدین علوی	سفیر اودھ	الفاظ بک ایجنسی لکھنؤ	۱۸۵۶ء
ممتاز احمد خان	جہاں نما	مکتبہ اقدام لاہور	۱۹۶۳ء

منظور الٰہی (شیخ)	درد کشا	غالب پبلشرز لاہور	۱۹۸۴ء
منظور ممتاز (ڈاکٹر)	رشِ حافظ و خیام	ممتاز پبلی کیشنز لاہور	۱۹۶۳ء
	کشورِ محمود و بابر	ایضاً	۱۹۶۷ء
منیر فاطمی	گردباد	نقشبندی فاؤنڈیشن ملتان	۱۹۸۷ء
میرزا ادیب	ہمالہ کے اس پار	مکتبہ انجم لاہور	۱۹۸۳ء
نسرین بانو اکرام	الکویت	اردو پریس لاہور	۱۹۶۳ء
نازلی رفیعہ سلطان	سیر یورپ	یونین پریس لاہور	۱۹۰۸ء
نثار علی بیگ	سفرنامہ یورپ	مطبع مفید عام آگرہ	۱۸۹۰ء
نظیر صدیقی	زہے روانی عمرے	تخلیقی ادب کراچی	۱۹۸۳ء
نوشابہ نرگس	سفرنامہ امریکہ	روزنامہ امروز ملتان، لاہور	۱۹۸۶ء
نعمت اللہ	یورپ میں آٹھ ہفتے	مکتبہ ہم زبان کراچی	۱۹۸۷ء
وجاہت علی (سید)	جب میں نے الف لیلیٰ کی سرزمین دیکھی	سب رنگ کراچی	۱۹۷۳ء
	جب میں کویت دیکھا	سب رنگ کراچی	۱۹۷۰ء
	جب میں نے شاہ کا ایران دیکھا	ایجوکیشنل پریس کراچی	۱۹۷۰ء
	جب میں نے کمال کا ترکی دیکھا	مکتبہ سیاحت کراچی	۱۹۷۳ء
	جب میں نے لینن کا روس دیکھا	ٹورسٹ پبلشرز کراچی	۱۹۶۹ء
	اور زندہ لوٹ آئے	کراچی	ت۔ن
وحید قریشی (ڈاکٹر)	چین کی حقیقتیں اور افسانے	اردو ڈائجسٹ لاہور اگست تا دسمبر	۱۹۶۶ء
وزیر آغا (ڈاکٹر)	بیس دن انگلستان میں	ماہنامہ اردو زبان سرگودھا نومبر دسمبر	۱۹۸۷ء

ولی محمد قاضی	سفر نامہ اندلس	نامی پریس لکھنؤ ۱۹۲۷ء
ہمایوں ادیب	فجر الانسان	مطبوعات الاخبار کراچی ۱۹۸۴ء
ہارون خان شیروانی	یورپ جنگ سے پہلے	اعظم پریس حیدر آباد ۱۹۳۴ء
ہنری پامر	سفر نامہ ہنری پامر	مطبوعہ ۱۸۷۱ء
یعقوب علی عرفانی	مشاہدات عرفانی	انقلاب پریس لاہور ۱۹۲۷ء
یوسف خان کمبل پوش	عجائبات فرنگ (تاریخ یوسفی)	مطبع نولکشور لکھنؤ ۱۸۷۳ء
		باہتمام پنڈت دھرم نرائن دہلی ۱۹۴۷

ب۔ حج کے سفرنامے

ابو حمید انور	نہ آئیں جا کے وہاں سے	ملک برادرز لائل پور ۱۹۶۸ء
ابو الحسن علی ندوی سید	شرق اوسط میں کیا دیکھا	مکتبہ تعلیمات لکھنؤ ۱۹۷۳ء
ابو الاعلیٰ مودودی سید	سفر ارض القرآن	اسلامک پبلی کیشنز لاہور ۱۹۷۰ء
ابو الخیر کشفی (ڈاکٹر)	وطن سے وطن تک	ادارہ مطبوعات وتحقیقات ۱۹۸۶ء اردو کراچی
احمد حسین حاجی	سفر نامہ حجاز و مصر	کرزن پریس دہلی ۱۹۰۴ء
احمد خان درّانی	نور کی ندیاں	کاروان ادب ملتان ۱۹۸۳ء
اسعد گیلانی سید	مشاہدات حرمین	ترجمان القرآن لاہور ۱۹۸۴ء
اشرف علی قریشی	سفر نامہ حجاز	جامعہ اشرفیہ پشاور ۱۹۸۰ء
افضل کیانی	بلاوا	بک کارنر جہلم
الطاف حسن قریشی	قافلے دل کے چلے	اردو ڈائجسٹ لاہور ۱۹۶۷ء جون تا دسمبر

الیاس برنی	صراط الحمید	مطبع اعظم جاہی حیدر آباد	۱۹۲۸ء
امیر احمد علوی	سفر سعادت	النظر پریس لکھنؤ	۱۹۳۲ء
ایچ۔بی خان۔ڈاکٹر	کراچی سے گنبد خضرا تک	الحمد اکادمی کراچی	۱۹۸۶ء
بشریٰ رحمن	باؤلی بھکارن	وطن دوست لمیٹڈ لاہور	۱۹۸۴ء
بشیر حسین کربلائی	سفرنامہ عراق ،عرب و العجم	اقبال پریس ملتان	۱۹۲۸ء
جہانیان جہاں گشت	سفرنامہ جہانیاں جہاں گشت	بھوانی پریس دہلی	۱۸۹۹ء
حافظ لدھیانوی	جمال حرمین	کراچی پورٹ ٹرسٹ	۱۹۸۳ء
حسن نظامی (خواجہ)	سفرنامہ مصر و شام و حجاز	دفتر خواجہ حسن نظامی دہلی	۱۹۲۳ء
حفظ الرحمن وفاؤ بائیوی راہ وفا	قریشی اینڈ کمپنی	علی گڑھ	۱۹۳۷ء
حفیظ الرحمن حفیظ (محمد)	سفرنامہ حجاز	محبوب المطابع دہلی	۱۹۳۳ء
حمیدہ فاطمہ سیدہ	لاہور سے دیار حبیب تک	الحمرا پرنٹرز لاہور	۱۹۸۳ء
خطیب قادر شاہ	سفر حجاز	مطبع مدراس	ت۔ن
ذاکر علی خان (محمد)	مرحبا الحاج	علی گڑھ ایجوکیشنل سوسائٹی کراچی	۱۹۷۶ء
زبیدہ حق	زہے نصیب	نعت اکادمی لائل پور	۱۹۸۳ء
سبحان اللہ گورکھپوری	میرا سفر حج	گورکھ پور	۱۹۰۳ء
سلطان داؤد	سفرنامہ حجاز	نور کمپنی لاہور	۱۹۶۳ء
شبیر حسین کربلائی	سفرنامہ عراق۔عرب و العجم	اقبال پریس ملتان	۱۹۲۸ء
شمس کاشمیری	جہلم سے عرفات تک	چناب اکادمی گجرات	۱۹۷۹ء
شورش کاشمیری	شب جائے کہ من بودم	مکتبہ چٹان لاہور	۱۹۷۱ء
صادق قریشی	پھر سوئے حرم	دار الادب لاہور	۱۹۸۱ء

صلاح الدین محمود	نقش اول کی تلاش (کتابچہ)	لاہور	۱۹۷۳ء
عبادت بریلوی ڈاکٹر	دیارِ حبیب میں چند روز	ادارہ ادب و تنقید لاہور	۱۹۸۷ء
عبدالحلیم بیگ مرزا	سرگزشت حجاز	مطبع نولکشور لکھنؤ	۱۸۹۵ء
عبدالرحیم نقشبندی	سفر حرمین الشریفین	دہلی	۱۹۱۱ء
عبدالصمد صارم (مولانا)	سفر حج و زیارت	دارالاشاعت لاہور	۱۹۵۹ء
عبدالکریم ثمر	سفر حجاز	آئینہ ادب لاہور	۱۹۵۸ء
عبداللہ ملک	حدیثِ دل	کوثر پبلی کیشنز لاہور	۱۹۷۸ء
عبدالماجد دریا آبادی	سفر حجاز	معارف پریس، اعظم گڑھ	۱۹۳۱ء
عبدالمجید صدیقی	سبیل الرشاد انجمن پنجاب	الیکٹرک لیتھو پرنٹنگ پریس کراچی	۱۹۳۶ء
عرفان علی بیگ	سفرنامہ حجاز	مطبعہ نولکشور لکھنؤ	۱۸۹۵ء
		حیدرآباد	۱۹۳۲ء
عزیز الرحمن	حج صادق	مکتبہ صادقیہ بہاولپور	۱۹۳۷ء
عفت الٰہی علوی	سفرنامہ حجاز	انجمن پریس کراچی	۱۹۷۰ء
غلام سرور (کرنل)	مسافر حرم	حرمت پبلشرز راولپنڈی	۱۹۸۳ء
غلام الثقلین نقوی	ارضِ تمنا	اوراق لاہور	۱۹۸۶ء
فریدہ پراچہ	سفر شوق	البدر پبلی کیشنز لاہور	۱۹۸۱ء
فضل اللہ دین	دیارِ حبیب کی باتیں	مکتبہ نسیم جہلم	۱۹۵۶ء
قاسم بیگ مرزا	زاد الزائرین	مطبع یوسفی دہلی	۱۹۰۱ء
کاظم حسین شیفتہ	سفرنامہ حرمین الشریفین	لکھنؤ	۱۸۹۱
کنتوری (سید)			

کنیز محمد بیگم	ارض مقدس	اسلامک اکادمی سیالکوٹ	۱۹۶۶ء
ماہر القادری	کاروانِ حجاز	ادبی پریس کراچی	۱۹۷۸ء
محمد اسلم چودھری	حرمین میں دو سو روز	ویژن پبلی کیشنز لاہور	۱۹۸۵ء
محمد جواد	سفرنامہ مقامات مقدسہ	کتاب محل حیدرآباد	ت۔ن
محمد حسین الہ آبادی	رحلت المساکین	مطبع انوار صابری کراچی	۱۹۰۵ء
محمد زبیر (الحاج)	چند دن حجاز میں	قمر کتاب گھر کراچی	۱۹۸۰ء
محمد مسعود عالم ندوی	دیار عرب میں چند ماہ	کراچی	۱۹۵۱ء
محمد شریف راجہ	آئینہ حجاز	زاہد اکادمی جوہر آباد	۱۹۷۰ء
محمد شریف امرتسری	سفرنامہ حج	امرتسر	۱۹۲۷ء
محمد شجاع ناموس	سفر حج و حرمین	میری لائبریری لاہور	۱۹۷۳ء
محمد شفیع صابر	سفرنامہ حج و زیارات	پشاور	۱۹۷۲ء
محمد طفیل	سفرنامہ (بچوں کے لیے)	نقوش محمد طفیل نمبر لاہور	۱۹۸۷ء
محمد صدیق خیر آبادی	رحلت الصدیق	کارخانہ فقیر محمد لکھنؤ	س۔ن
محمد لطیف مچھلی شہری	السفر اللطیف	لکھنؤ	۱۹۰۴ء
محمد عارف	حریم دیدہ و دل	دارالکتاب لاہور	۱۹۷۳ء
محمد غوث قریشی	سفرنامہ غوثیہ	پیروالا ملتان	ت۔ن
محمد عمر علی خان	زادِ غریب	مطبع کشور ہند میرٹھ	۱۸۸۰ء
محمد محسن احمد حسن ٹونکی	سفر حج کے تاثرات		۱۹۷۵ء
محمد منیر قریشی	داستان حرمین		۱۹۶۰ء
محمود الحسن (شیخ الہند)	سفرنامہ حجاز	مکتبہ محمودیہ لاہور	۱۹۷۳ء
محمود عثمان حیدر	مشاہدات بلاد اسلامیہ	ادارہ علم مجلسی کراچی	۱۹۷۲ء

مرزا قاسم بیگ	زاد الزائرین	مطبع یوسفی دہلی	۱۹۰۱ء
مسعود عالم ندوی	دیار عرب میں چند ماہ	مکتبہ چراغ راہ کراچی	۱۹۵۰ء
مسعود احمد برکاتی	بچوں کے لیے سفرنامہ	نونہال کراچی	
مصباح الدین احمد	غنچۂ حج	گل چمن لدھیانہ	۱۹۰۹ء
مفتاح الدین ظفر	سفر مقدس	مکتبہ رشیدیہ لاہور	۱۹۶۶ء
ممتاز مفتی	لبیک	التحریر لاہور	۱۹۷۵ء
ممتاز اختر ظافر	منزل	فروغ ادب اکادمی گوجرانوالہ	۱۹۸۶ء
منصب علی حاجی	ماہ مغرب	مطبع کشور ہند میرٹھ	۱۸۷۶ء
نسیم حجازی	پاکستان سے دیار حرم تک	دین محمد اینڈ سنز لاہور	۱۹۶۰ء
نصیر احمد ناصر	روداد سفر حجاز	فیروز سنز لاہور	ت۔ن
وحیدہ نسیم	حدیث دل	غضنفر اکادمی کراچی	۱۹۸۰ء
وزیر حسین بریلوی	وکیل الغربا	مطبع نولکشور لکھنؤ	۱۸۸۳ء
(بیگم) ہمایوں مرزا	سفرنامہ عراق	مطبع نظام دکن	۱۹۱۵ء

ج۔ اندرونِ برصغیر پاکستان و ہندوستان سفرنامے

اسمٰعیل صدیقی	آئینہ بلوچستان	واجد علیز لاہور	۱۹۸۳ء
اشفاق احمد	سفر در سفر	غالب پبلشرز لاہور	۱۹۸۱ء
اکرام اللہ	دریائے سوات	فنون۔ لاہور۔ جولائی	۱۹۷۹ء
امن چند (منشی)	سفرنامہ	مطبع کوہ نور لاہور	۱۸۵۹ء
انتظار حسین	زمین اور فلک اور	سنگِ میل لاہور	۱۹۸۳ء

انیس شاہ جیلانی (سید)	مقبوضہ ہندوستان (مسودہ)		
بلراج کومل	جزیروں کی سرگوشیاں	اردو زبان سرگودھا اپریل	۱۹۸۲ء
بشیر ساجد	مشرقی پاکستان میں	الحمراء لاہور	۱۹۵۵ء
پریم رتن وہرہ	اٹک سے بمبئی تک	اردو پریس بمبئی	۱۹۷۷ء
جان کاشمیری	سفرنامہ	اکادمی پنجاب لاہور	۱۹۸۳ء
جگن ناتھ آزاد	جنوبی ہند میں دو ہفتے	دہلی کتاب گھر دہلی	۱۹۵۰ء
جمیل زبیری	موسموں کا عکس	بختیار اکادمی کراچی	۱۹۸۳ء
جیٹھو رام پلیڈر	سفرنامہ	آریہ پریس ملتان	۱۸۸۳ء
جوگندر پال	پاکستان کی یاترا	اوراق لاہور	مئی ۱۹۸۳ء
حسن اختر ملک (ڈاکٹر)	ایک ہفتہ دہلی میں	وفاق۔ لاہور	اگست ستمبر ۱۹۸۳ء
حسن رضوی	دیکھا ہندوستان	مکتبہ عالیہ۔ لاہور	۱۹۵۳ء
حسن نظامی (خواجہ)	سفر نامہ پاکستان	دفتر حسن نظامی دہلی	۱۹۵۳ء
حمید احمد خان	میری بھارت یاترا	ادبی دنیا۔ لاہور دور پنجم۔ شمارہ اول	
راشد الخیری	سیاحت ہند	مکتبہ عصمت دہلی	۱۹۳۶ء
رام لعل	زرد پتوں کی بہار	اردو اکادمی لکھنؤ	۱۹۸۲ء
راغب شکیب	سرگودھا سے کراچی تک	اوراق لاہور	۱۹۸۱۔۸۳ء
رفیق ڈوگر	اے آب رود گنگا	نوائے وقت پبلی کیشنز لاہور	۱۹۸۱ء

سمان مذنب	سنہری پہاڑوں کی وادی	مخطوطہ	۱۹۸۷ء
سرکار کپورتھلہ	سیاحت کشمیر	کپورتھلہ	۱۸۹۰ء
سندھی خان صفی بجواڑیہ	تحفۂ بنگال	مطبع کریمی لاہور	۱۹۲۰ء
شوکت علی شاہ	اجنبی اپنے دیس میں	اردو ڈائجسٹ لاہور	۱۹۸۴ء
صالحہ عابد حسین	سفر زندگی کے لیے سوز و ساز	مکتبہ جامعہ دہلی	۱۹۸۵ء
صہبا لکھنوی	میرے خوابوں کی سرزمین	مکتبہ افکار کراچی	۱۹۶۳ء
طلاء خان سدوزئی	میرا سفرنامہ	ت۔ن	
طیب علی شاکر جبل پوری	تذکرہ سیفی	مطبع نادری جبل پور	۱۹۳۰ء
ظہیر قریشی	تیری وادی وادی گھوموں	قرطاس فیصل آباد	۱۹۸۳ء
ظفر الحسن مرزا	وہ قربتیں سی وہ فاصلے سے	مکتبہ اسلوب کراچی	۱۹۸۵ء
عبدالرحمن امرتسری	سیاحت ہند	رفاہ عام پریس لاہور	۱۹۰۹ء
عبدالشکور	خضر منزل	رفاہ عام پریس آگرہ	ت۔ن
عبدالغفار خان	سیر دکن (مرتبہ ڈاکٹر معین الدین عقیل)	مکتوب اسلوب۔کراچی	۱۹۸۲ء
عبدالماجد دریا آبادی	سیاحت ماجدی	عبدالماجد اکادمی لکھنؤ	۱۹۸۰ء
	ڈھائی ہفتہ پاکستان میں	عبدالماجد اکادمی لکھنؤ	۱۹۸۱ء
فاروق عادل	آنکھوں نے جو دیکھا	فنون لاہور جولائی اگست	۱۹۷۰ء
فرمان فتح پوری (ڈاکٹر)	دید و باز دید	کاروان ادب ملتان	
کشن پرشاد (سر)	سیر پنجاب	حیدر آباد دکن	ت۔ن
کیول دھیر (ڈاکٹر)	خوشبو کا سفر	(مسودہ)	
کوثر چاند پوری	کوثر کے سفرنامے	عظیم آباد	۱۹۷۷ء
محمد اکبر علی	سفر شاہانہ	حیدر آباد	۱۹۳۵ء

محمد دین فوق	سفرنامہ کشمیر	کشمیری میگزین لاہور	۱۹۰۷ء
محمد خالد اختر	دو سفر	مطبوعات لاہور	۱۹۸۵ء
محمد سعید اختر	لوپ	فنون۔ لاہور۔ مئی جون	۱۹۸۵ء
محمد طفیل	محترم	ادارہ فروغ اردو لاہور	۱۹۸۶ء
(بار سوم)			
مختار مسعود	سفر نصیب	فیروز سنز لاہور	
مسعود سلطان الحسیر	سینہ سنگ پر ابریشم کا رستہ	جودت پبلی کیشنز لاہور	۱۹۸۱ء
ممتاز مفتی	ہند یاترا	اظہار سنز لاہور	۱۹۸۵ء
منظر علی خان منظر	سفرنامہ ہندوستان	اردو ڈائجسٹ لاہور	۱۹۸۶ء
منظور الٰہی شیخ	مانوس اجنبی	فنون لاہور۔ ستمبر اکتوبر	۱۹۸۳ء
منیر فاطمی	خواب سفر	کاروان ادب ملتان	۱۹۸۶ء
واجد علی شاہ	شاہ اودھ کا حسرت ناک سفر (بقلم خود)	ساقی دہلی۔ سالنامہ	۱۹۳۵ء
وزیر آغا (ڈاکٹر)	ایک طویل ملاقات۔ شام دوستاں آباد	مکتبہ عالیہ لاہور	۱۹۷۶ء
ہرچرن چاولہ	تم کو دیکھیں۔۔۔۔	ماہنامہ تخلیق۔ مرتبہ اظہر جاوید ستمبر تا دسمبر	۱۹۸۲ء

د۔ منظوم سفرنامے

حفیظ الرحمن	وفا یا گیوں راہ وفا	قریشی بک ڈپو علی گڑھ	۱۹۳۸ء
خدا بخش مسافر	منزلیں	جاوید اکیڈمی ملتان	۱۹۵۷ء
خطیب قادر بادشاہ	سفر حجاز	مطبع مدراس	۱۹۰۷ء
سید محی خان صفی	تحفۂ بنگال	مطبع کریمی لاہور	۱۹۲۰ء

ضیاء القادری بدایونی	دیار نبی	کراچی	۱۹۳۹ء
ش۔ س۔ مسلم	کاروان حرم (مسودہ)		
فقیر محمد عارف	گلزار مدینہ (مخطوطہ جناب حبیب فائق صاحب (ملتان) کے پاس محفوظ ہے)		
فلق لکھنوی	سفر آشوب	لکھنو	۱۸۷۲ء
کشن پرشاد (سر)	سیر پنجاب	حیدر آباد دکن	ت۔ن
منیر شکوہ آبادی	کلیات منیر شکوہ آبادی	مطبع نول کشور لکھنو	۱۸۹۲ء
واجد علی شاہ	حزن اختر	جان عالم۔ ادارہ فروغ اردو لاہور	۱۹۵۱ء

ر۔ مزاح نگاروں کے سفرنامے

ابن انشاء	(دیکھیے بیرون ملک سفرنامے)		
اے حمید	دیہات کی بہاریں	نصرت لاہور	۱۹۶۰ء
جاوید اقبال	سفرنامہ یورپ	روزنامہ اخبار نوائے وقت لاہور	۱۹۸۷ء
رضی عزیزی	ہمارے بھی سفرنامے	اردو پنچ۔ راولپنڈی شمارہ ۳ تا ۹	
سلمیٰ یاسمین نجمی	کوئے ملامت	اردو پنچ۔ راولپنڈی	
شفیق الرحمن	(دیکھیے بیرون ملک سفرنامے)		
صدیق سالک	تا دم تحریر	مکتبہ سدرہ راولپنڈی	۱۹۸۱ء
عرش تیموری	ایک سانولا گوروں کے دیس میں	جدید پبلشرز کراچی	۱۹۶۳ء
عطاء الحق قاسمی	خندہ مکرر	[illegible] پبلشرز لاہور	۱۹۸۳ء
غلام الثقلین نقوی	اک طرفہ تماشا ہے	مکتبہ فکر و خیال لاہور	۱۹۸۶ء
کرنل محمد خان	(دیکھیے بیرون ملک سفرنامے)		

ہیوان سانگ — ایک چینی سیاح کا سفرنامہ مترجم نامعلوم — پنجاب ریلیجس بک لاہور

حوالے کی کتابیں۔ رسائل اور مضامین

ڈاکٹر تاراچند — تمدنِ ہند پر اسلامی اثرات — الٰہ آباد — ۱۹۳۶ء

شپرڈ بی کلف — تہذیبوں کا عروج و زوال (انگریزی) لندن — ۱۹۶۳ء

بشیر احمد ڈار — حکمائے قدیم کا فلسفہ اخلاق — لاہور — ۱۹۷۲ء

سیّد فیاض محمود — ہندو پاکستان کی کہانی (انگریزی) لاہور — ۱۹۶۳ء

لطیف ملک — ابوریحان البیرونی — لاہور — ۱۹۶۵ء

حافظ محمد افضل فقیر — دیباچہ ''جمالِ حرمین'' — کراچی — ۱۹۶۲ء

محمد خالد اختر — ابنِ جبیر کا سفرنامہ — نصرت لاہور۔ — نومبر ۹۶۲

ڈاکٹر مرزا حامد بیگ — اردو سفرنامے کی مختصر تاریخ — اسلام آباد — ۱۹۸۷ء

محمود ہاشمی — ہم ولایت کیونکر پہنچے — روزنامہ مشرق لاہور، — ۱۷ اکتوبر

ڈاکٹر تحسین فراقی — مقدمہ عجائباتِ فرنگ — لاہور — ۱۹۸۴ء

ڈاکٹر مظفر عباس — مقدمہ عجائباتِ فرنگ — لاہور — ۱۹۸۴ء

محمد اکرام چغتائی — یوسف خان کمبل پوش (بحث) نوائے وقت۔ لاہور — ۱۹۸۴ء

حامد حسن قادری — داستانِ تاریخِ اردو — کراچی — ۱۹۶۲ء

محمد اسمٰعیل پانی پتی — دیباچہ مسافرانِ لندن — لاہور — ۱۹۶۱ء

شیخ محمد اکرام — یادگارِ شبلی — ادارہ ثقافت اسلامیہ لاہور ر ۱۹۷۶ء

ڈاکٹر وزیر آغا — سفرنامے کی بحث — اوراق۔ سالنامہ ۱۹۷۸ء لاہور

مسعود حسن شہاب	الزبیر سفرنامہ نمبر	بہاولپور	۱۹۶۲ء
جیلانی کامران	حج کے سفرناموں کی روایت	ماہِ نو	نومبر ۱۹۷۸ء
ذوالفقار احمد تابش	دیباچہ لبیک	لاہور	۱۹۷۵ء
ڈاکٹر معین الدین عقیل	ایک نادر سفرنامہ (مقدمہ)	کراچی	۱۹۸۴ء
ڈاکٹر وحید قریشی	تبصرہ اے آب رود گنگا	معاصر (۳) لاہور	۱۹۸۳ء
اظہر جاوید	فلیپ سفرنامہ (جان کاشمیری)	لاہور	۱۹۸۳ء
ڈاکٹر محمود الٰہی	پیش لفظ۔ زرد پتوں کی بہار	لکھنؤ	۱۹۸۲ء
قاضی عبدالودود	مقدمہ سفر آشوب	الٰہ آباد	۱۹۶۱ء
ڈاکٹر ابوالخیر کشفی	اردو شاعری کا سیاسی و سماجی پس منظر	کراچی	۱۹۷۵ء
ڈاکٹر ملک حسن اختر	تاریخ ادب اردو	لاہور	۱۹۷۹ء
ڈاکٹر وزیر آغا	اردو ادب میں طنز و مزاح	لاہور	۱۹۷۵ء
ڈاکٹر وحید قریشی	اردو نثر کے میلانات	لاہور	۱۹۸۶ء
فتح محمد ملک	انداز نظر	لاہور	۱۹۸۰ء
غلام جیلانی اصغر	پیش لفظ اک طرفہ تماشا ہے	لاہور	۱۹۸۵ء
مرزا حامد بیگ	اردو ادب پر مغربی اثرات	اوراق لاہور	اپریل مئی ۱۹۸۰ء
محمد حسین آزاد	مقالات محمد حسین آزاد	مجلس ترقی ادب لاہور	

مسعود حسن شہاب	الزبیر سفرنامہ نمبر	بہاولپور	۱۹۶۲ء
جیلانی کامران	حج کے سفرناموں کی روایت	ماہ نو	نومبر ۱۹۷۸ء
ذوالفقار احمد تابش	دیباچہ لبیک	لاہور	۱۹۷۵ء
ڈاکٹر معین الدین عقیل	ایک نادر سفرنامہ (مقدمہ)	کراچی	۱۹۸۲ء
ڈاکٹر وحید قریشی	تبصرہ اے آب رود گنگا	معاصر (۲) لاہور	۱۹۸۳ء
اظہر جاوید	فلیپ سفرنامہ (جان کاشمیری)	لاہور	۱۹۸۳ء
ڈاکٹر محمود الٰہی	پیش لفظ۔ زرد پتوں کی بہار	لکھنؤ	۱۹۸۲ء
قاضی عبدالودود	مقدمہ سفر آشوب	الہ آباد	۱۹۶۱ء
ڈاکٹر ابوالخیر کشفی	اردو شاعری کا سیاسی و سماجی پس منظر	کراچی	۱۹۷۵ء
ڈاکٹر ملک حسن اختر	تاریخ ادب اردو	لاہور	۱۹۷۹ء
ڈاکٹر وزیر آغا	اردو ادب میں طنز و مزاح	لاہور	۱۹۷۵ء
ڈاکٹر وحید قریشی	اردو نثر کے میلانات	لاہور	۱۹۸۶ء
فتح محمد ملک	انداز نظر	لاہور	۱۹۸۰ء
غلام جیلانی اصغر	پیش لفظ اک طرفہ تماشا ہے	لاہور	۱۹۸۵ء
مرزا حامد بیگ	اردو ادب پر مغربی اثرات	اوراق لاہور	اپریل مئی ۱۹۸۰ء
محمد حسین آزاد	مقالات محمد حسین آزاد	مجلس ترقی ادب لاہور	